

بررسی رابطه تعارض نوجوان و والد با میزان استفاده از اینترنت در دانش‌آموزان دختر

دوره‌ی اول متوسطه

فائزه پیران^۱، حکیم سحاقی^۲، یوسف مرادیان^۳

۱. کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، آموزش و پرورش، البرز، ایران (نویسنده مسئول).

۲. کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز، ایران.

۳. کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، آموزش و پرورش، البرز، ایران.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره چهارم، شماره چهاردهم، تابستان ۱۴۰۱، صفحات ۴۰۱-۴۱۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تعارض نوجوان و والد با میزان استفاده از اینترنت در دختران نوجوان دانش‌آموز مقطع متوسطه اول است. روش تحقیق این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این تحقیق را کلیه دانش‌آموزان مقطع اول متوسطه ناحیه ۲ استان البرز در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ تشکیل دادند. طبق جدول مورگان جامعه این تحقیق ۷۵۰ نفر و حجم نمونه ۲۵۶ نفر محاسبه گردید. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای استفاده شد. به دلیل شرایط خاص جامعه و شیوع ویروس کرونا و محدودیت تردد و ارتباطات اجتماعی، از روش اجرای اینترنتی استفاده شد. لازم به توضیح است که ۲۷ پرسشنامه به‌عنوان داده پرت تشخیص داده شد و کنار گذاشته شدند و از تعداد ۲۵۶ پرسشنامه، در نهایت ۲۲۹ پرسشنامه به‌عنوان نمونه‌ی نهایی در نظر گرفته شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها شامل پرسشنامه مقیاس تاکتیک‌های تعارض با پدر و مادر موری‌ای اشتراوس و پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ بود. یافته‌های این تحقیق نشان داد، بین تعارض والد و نوجوان با میزان استفاده از اینترنت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین مشخص شد متغیر پرخاشگری کلامی-روانی مادر و پرخاشگری فیزیکی پدر قادر به پیش‌بینی میزان استفاده از اینترنت می‌باشند. می‌توان نتیجه‌گیری کرد که میزان پرخاشگری والدین در محیط خانواده می‌تواند زمینه وابستگی و اعتیاد به اینترنت را در نوجوانان فراهم و سبب معضلات اجتماعی گردد.

واژه‌های کلیدی: تعارض نوجوان و والد، میزان استفاده از اینترنت، دانش‌آموزان.

مقدمه

اینترنت یکی از پیش‌زمینه‌های لازم برای به وجود آمدن شبکه‌های اجتماعی مجازی هست و این شبکه‌ها کاربران را قادر می‌سازد در تبادل اطلاعات و ارتباط با دیگران سریع‌تر و راحت‌تر عمل کنند. به‌عبارتی دیگر هدف اینترنت برقراری ارتباط منظم بین افراد است (نوتوگی، سینگ و والر، ۲۰۱۹). بر اساس نظریه اعتیاد به اینترنت و فضای مجازی کیمبرلی یانگ (۱۹۹۸) وابستگی به اینترنت به‌عنوان احساس مشغولیت ذهنی، احساس نیاز به افزایش زمان استفاده جهت کسب رضایت، نداشتن توانایی کنترل خود، احساس ناآرامی و تحریک‌پذیری در هنگام قطع یا توقف استفاده از آن، استفاده جهت آرام کردن خلق و راهی برای فرار از مشکلات، دروغ گفتن به اطرافیان به‌منظور مخفی ساختن مقدار استفاده و گرفتار شدن به اینترنت تعریف شده است (یانگ، ۱۹۹۸؛ خواجه احمدی، پولادی و بحرینی، ۱۳۹۵). با توجه به مزایا و امکاناتی همچون تبادل اطلاعات و برقراری ارتباط بین افراد که توسط اینترنت برای افراد به‌ویژه نوجوانان مهیا شده است، استفاده بی‌رویه و زیاد از آن موجب اعتیاد می‌شود. وابستگی به اینترنت و استفاده بیش‌ازاندازه از آن موجب آسیب‌های روانی و اجتماعی زیادی می‌شود (رایت، هاردی، شوآی، اگلی، مولینس و مارتین، ۲۰۱۸).

امروزه اینترنت به‌عنوان ابزاری بسیار مهم برای آموزش، سرگرمی، به اشتراک گذاشتن اطلاعات و ارتباطات تلقی می‌شود (کاش، راع، استیل و وینکلر، ۲۰۱۲؛ پولی، ۲۰۱۷). به‌طوری‌که این فناوری توانسته است بسیاری از جنبه‌های زندگی افراد را تغییر داده و بهبود بخشد (می‌حاجلو، ۲۰۱۷) و به بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی آنان تبدیل شود (چویی، چان، لی، هان و پارک، ۲۰۱۸). این در حالی است که استفاده از اینترنت در جنبه‌های مختلف زندگی انسان در حال گسترش است؛ بنابراین درک این که افراد چگونه با آن ارتباط برقرار می‌کنند، امری بسیار مهم است. چنانچه امروزه اختلالات وابسته به تعاملات افراد با اینترنت و رسانه‌های اجتماعی به‌عنوان موضوع مهم علمی تحقیقاتی در حال شکل‌گیری است (اوسیچ و ترنر، ۲۰۱۷). از این‌رو در دنیایی که پیشرفت آن به تکنولوژی وابسته است، به نظر می‌رسد تمایز بین نیاز به اینترنت و اعتیاد به آن به‌سختی صورت گیرد (بیرد، ۲۰۱۱). می‌توان گفت از یک‌سو، اینترنت امکان ارتباطات و فعالیت‌های انسان را تسهیل کرده است و از سوی دیگر، استفاده فزاینده از آن، افراد را به‌سوی اعتیاد اینترنتی سوق داده است (همساجاج، ۲۰۱۶). امروزه نوجوانان در محیطی رشد می‌کنند که استفاده از اینترنت به‌طور فزاینده‌ای به جنبه مهمی از زندگی آنان تبدیل شده است (وانگ، ویو و لائو، ۲۰۱۶). از جمله عوامل مؤثر در گرایش به اعتیاد به اینترنت و استفاده بیش‌ازحد از آن می‌توان به عوامل خانوادگی، فرهنگی، تعامل با همسالان (بیرد، ۲۰۱۱)، عدم توجه کافی والدین به فرزندان و ناآگاهی نسبت به شیوه‌های ارتباطی (جعفری ندرآبادی، ۱۳۹۷)، اشاره کرد. در نتیجه شاید بتوان گفت نوجوانان بیش از بزرگسالان نسبت به استفاده از اینترنت آسیب‌پذیرترند (لیم، کیم، کیم، لی و پارک، ۲۰۱۷). از این‌رو با توجه به این که دوره نوجوانی دوره مواجهه با انواع مختلف استرس‌ها است و والدین منبع اصلی حمایت نوجوانان در این دوره به شمار می‌روند. لذا درک نوجوانان توسط والدین و حمایت از آنان در کمک به غلبه بر چالش‌های این دوران بسیار مفید است (چان ایی، ۲۰۱۷).

یکی دیگر از دلایل میزان استفاده بالا از اینترنت، کاهش حمایت خانواده از کودکان و نوجوانان و به تعریفی دیگر تعارض میان والد-فرزند است. در رابطه با نوجوانان و جوانان، چگونگی استفاده از اینترنت یکی از دل‌مشغولی‌های عمده والدین محسوب می‌شود. پژوهش‌های قبلی نشان داده‌اند که اکثر والدین نگرش مثبتی نسبت به استفاده فرزندان‌شان از اینترنت دارند (جکسون، وان‌ای،

بارباتسیس، بیوکا، ژائو و فیتزگرالد، ۲۰۰۳) و مزیت‌های متعددی را به استفاده از اینترنت نسبت می‌دهند (هووارد، رینی و جونز، ۲۰۰۱). در حقیقت حجم زیادی، از پژوهش‌های انجام شده، بر مزایای استفاده از اینترنت به‌عنوان یک منبع کمک‌آموزشی که موجب ارتقاء آموزشی و تحصیلی می‌شود، صحنه گذاشته‌اند (جکسون، وون ای، بارباتسیس، بیوکا، ژاو و فیتزگرالد، ۲۰۰۳؛ مش، ۲۰۰۳). از طرف دیگر بستر اینترنت علاوه بر اینکه می‌تواند دسترسی به اطلاعات و دانش روز را تسهیل نموده و انجام بسیاری از فعالیت‌های روزمره را به‌صورت غیرحضوری امکان‌پذیر کند، دامنه تعاملات را توسعه داده و امکان دسترسی به محتوای نامناسب را فراهم می‌کند و می‌تواند برقراری روابط ناسالم با افراد ناآشنا منجر شود و به‌طور خاص نوجوانان را در معرض انواع سوءاستفاده افراد یا بدافزارها قرار دهد. از این رو هرچند والدین به دلیل مزایای استفاده از اینترنت، زمینه دسترسی فرزندان به دنیای مجازی را فراهم می‌کنند و در خصوص استفاده فرزندان از اینترنت، ممانعت به عمل نمی‌آورند، اما همواره نگران فعالیت‌های برخاسته از فرزندان خود هستند و به شیوه‌های مختلف سعی می‌کنند تا بر استفاده فرزندان از اینترنت نظارت و کنترل داشته باشند. برای مثال برخی از آنان زمان استفاده از فعالیت‌های اینترنتی را محدود می‌سازند و بدین گونه مانع از آن می‌شوند که استفاده از اینترنت در فعالیت‌های درسی فرزندان تداخل ایجاد کند. هم‌زمانی افزایش محدودیت‌های والدین در زمینه استفاده از اینترنت فرزندان با نیازهای مربوطه به خودمختاری و استقلال نوجوانان، می‌تواند موجب بروز تعارض شود و نوجوانان بیشتر خواستار استقلال و خودمختاری در زمینه چگونگی استفاده از وقت شخصی‌شان می‌شوند که آن را از طریق مخالفت آشکارتر با والدین نشان می‌دهند. در نتیجه تعارض شدت می‌گیرد (شهرکی و اسماعیلی، ۱۳۹۶). تعارض شدید و هیجانات منفی در رابطه والد-فرزند می‌تواند به کاهش تعاملات و احساسات مثبت نسبت به یکدیگر، طی سال‌های نوجوانی شود و نهایتاً رضایت از زندگی فرزندان را کاهش دهد (ایمانی و شیرالی نیا، ۱۳۹۴).

امروزه نوجوانان در محیطی رشد می‌کنند که استفاده از اینترنت به‌طور فزاینده‌ای به جنبه مهمی از زندگی آنان تبدیل شده است (وانگ، ویو و لائو، ۲۰۱۶). از جمله عوامل مؤثر در گرایش به اعتیاد به اینترنت و استفاده بیش‌ازحد از آن می‌توان به عوامل خانوادگی، فرهنگی، تعامل با همسالان (بیرد، ۲۰۱۱)، عدم توجه کافی والدین به فرزندان و ناآگاهی نسبت به شیوه‌های ارتباطی (جعفری ندرآبادی، ۱۳۹۷)، اشاره کرد. در نتیجه شاید بتوان گفت نوجوانان بیش از بزرگسالان نسبت به استفاده از اینترنت آسیب‌پذیرترند (لیم، کیم، لی، ل و پارک، ۲۰۱۷). از این رو با توجه به این که دوره نوجوانی دوره مواجهه با انواع مختلف استرس‌ها است و والدین منبع اصلی حمایت نوجوانان در این دوره به‌شمار می‌روند. لذا درک نوجوانان توسط والدین و حمایت از آنان در کمک به غلبه بر چالش‌های این دوران بسیار مفید است (چان ای، ۲۰۱۷). چنانچه، اگر در این دوره نوجوانان احساس کنند که روابط آنان با والدین سرد شده، دیگر از طرف آنان حمایت نمی‌شوند و از لحاظ روانی، والدین غیرقابل‌دسترس هستند. ممکن است برای جستجوی حمایت اجتماعی جایگزین، به استفاده بیش‌ازحد از اینترنت روی بیاورند. همین امر سبب ایجاد تعارض والد با نوجوان می‌گردد. تعارض بین والد و نوجوان در حالت کلی به معنی عدم داشتن توافق و بحث و جدل تعریف می‌شود و ناشی از ناسازگاری و اختلافات معمول و لج‌بازی است (توماس، اوکاماتو، ربکا و پاگانویان، ۲۰۱۹).

با توجه به مبانی نظری و پژوهشی بیان شده، چنین به نظر می‌رسد که با توجه به مزایای زیادی که در ارتباط با استفاده از اینترنت مانند جستجوی سریع اطلاعات، تسهیل در اشتراک اطلاعات، افزایش دانش و آگاهی (لوو، لی، کو، سیائو، هو و یین، ۲۰۱۷) وجود دارد، به همان اندازه نیز استفاده بیش از اندازه از آن می‌تواند مشکلاتی را در سطح خانوادگی، روابط بین فردی و تحصیلی ایجاد نماید (یو و شیک، ۲۰۱۷). با توجه به آنچه گفته شد، به نظر می‌رسد مشکلات اعتیاد و استفاده بیش از حد از اینترنت و تنوع خواسته‌ها و انتظارات در کسب اطلاعات و توجه به هیجان‌خواهی نوجوانان در روی‌آوری به استفاده از اینترنت و ایجاد تعادل در استفاده از آن، از مسائل مهم خانواده و جامعه است. اینکه استفاده نوجوانان (به‌ویژه دختران که به نظر می‌رسد مسئولیت بیشتر یا نقش مستقیم‌تری در تربیت فرزندان و در نتیجه به‌طور غیرمستقیم در سلامت روان جامعه دارند) از اینترنت چگونه است، دغدغه اصلی پژوهشگر است. در فرهنگ ایرانی به‌طور معمول برخی خانواده‌ها، دختران را از انجام کارهای مهیج بازمی‌دارند و به‌نوعی آنان را به سرکوب هیجان‌اتشان تشویق می‌کنند. این موضوع که تا چه حد دختران نوجوان به دلیل تعارض والد فرزند به استفاده بیش از حد از اینترنت گرایش پیدا می‌کنند، مسئله قابل‌تأمل و مهمی است. این امر به مطالعه، پژوهش، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی نیاز دارد. لذا پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سؤال است که آیا تعارض والد نوجوان با اعتیاد به اینترنت رابطه دارد؟

روش پژوهش

روش تحقیق حاضر کمی، از لحاظ گردآوری داده، توصیفی، از نوع همبستگی است و به لحاظ نوع هدف کاربردی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه دانش‌آموزان مقطع اول متوسطه پایه هشتم و نهم استان البرز در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۹۹ می‌باشند. طبق جدول مورگان حجم نمونه با بیش برآورد ۲۵۶ نفر محاسبه گردید. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای استفاده شد. بر این اساس از نواحی استان البرز ۱ ناحیه انتخاب، سپس از این ناحیه ۳ دبیرستان به تصادف انتخاب و از این سه دبیرستان پایه هشتم و نهم انتخاب شدند و از بین آن‌ها ۲۵۶ دانش‌آموز به تصادف انتخاب شدند. سپس به دلیل شرایط خاص جامعه و شیوع ویروس کرونا و محدودیت تردد و ارتباطات اجتماعی، از روش اجرای اینترنتی استفاده شد. روش کار به این صورت بود که پرسشنامه‌ها به‌صورت آنلاین طراحی شد و از طریق شبکه‌های اجتماعی (تلگرام و واتس‌آپ) انتشار یافت. لازم به توضیح است که ۲۷ پرسشنامه به‌عنوان داده پرت تشخیص داده شد و کنار گذاشته شدند و از تعداد ۲۵۶ پرسشنامه، در نهایت ۲۲۹ پرسشنامه به‌عنوان نمونه‌ی نهایی در نظر گرفته شد.

پس از انجام هماهنگی‌های لازم با آزمودنی‌ها، در خصوص اهمیت و اهداف تحقیق و نحوه اجرای پرسشنامه صحبت شد. پس از جلب همکاری این افراد پرسشنامه‌ها (اعتیاد به اینترنت، یانگ، تاکتیک‌های تعارض با پدر و مادر موری‌ای اشتراوس) به آزمودنی‌ها ارسال داده شد و توضیحات و اطلاعات لازم در زمینه تکمیل پرسشنامه داده شد. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها از نرم‌افزار SPSS 24 برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

ابزار پژوهش

پرسشنامه مقیاس تاکتیک‌های تعارض با پدر و مادر موری‌ای اشتراوس: این پرسشنامه توسط موری‌ای. اشتراوس فرم تعارض با والدین (۱۹۹۹) ساخته شده است. این مقیاس یک ابزار ۱۵ سوالی است که برای سنجیدن سه تاکتیک حل تعارض (استدلال، پرخاشگری کلامی و خشونت) بین اعضای خانواده تدوین شده است. پرسش‌های (مقیاس تاکتیک‌های تعارض) گویای رفتارهایی است که فرد در شرایط تعارض با اعضای خانواده به آن‌ها دست می‌زند و نمرات آن تعداد دفعاتی است که رفتار موردنظر در سال گذشته رخ داده است. نمرات مزمن بودن تاکتیک‌های تعارض که کاربرد بالینی دارد، با جمع نمرات پرسش‌ها به دست می‌آید. نمرات زیر مقیاس "استدلال" در هر یک از مقیاس‌های "تاکتیک‌های تعارض" از پرسش‌های ۱ تا ۵ به دست می‌آید. نمرات "پرخاشگری کلامی" با جمع پرسش‌های ۶ تا ۱۰ و "پرخاشگری فیزیکی" با جمع پرسش‌های ۱۱ تا ۱۵ به دست می‌آید. دامنه نمرات حداکثر و حداقل برای زیرمجموعه‌ها ۵ تا ۲۵ و برای کل ۱۵-۷۵ است که نمرات بالاتر به معنی استفاده بیشتر از یک تاکتیک به خصوص است (ثنایی، ۱۳۸۷). بنا به اطلاعات مأخذ اصلی، شش کار تحقیقاتی، همسانی درونی زیرمقیاس‌های استدلال، پرخاشگری کلامی و پرخاشگری فیزیکی یا خشونت را تأیید می‌کنند. دامنه ۱۲ ضریب آلفا برای زیرمقیاس استدلال از ۰/۴۲ تا ۰/۷۶ است. برای زیرمقیاس پرخاشگری کلامی ۱۶ ضریب آلفا موجود است که دامنه آن‌ها از ۰/۶۳ تا ۰/۸۸ است. برای زیرمقیاس پرخاشگری فیزیکی ۱۷ ضریب آلفا موجود است که دامنه ۰/۴۲ تا ۰/۹۶ است. روایی محتوایی این مقیاس در پژوهش پریسا زابلی (۱۳۸۳) نیز مورد تأیید قرار گرفته است (ثنایی، ۱۳۸۷). در این پژوهش، آلفای کرونباخ ابزار برابر با ۰/۸۶ به دست آمد.

پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ: پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ در سال ۱۹۸۸ توسط کیمبرلی یانگ ساخته شد. این پرسشنامه دارای ۲۰ گویه است و تعیین می‌کند که آیا اعتیاد به اینترنت بر جنبه‌های مختلف زندگی فرد اثر گذاشته است یا خیر. این پرسشنامه در مقیاس پنج لیکرت درجه‌بندی شده است. نمره کلی پرسشنامه بوده و دامنه‌ای از ۲۰ تا ۱۰۰ را خواهد داشت. این پرسشنامه استاندارد است و روایی و پایایی آن در مطالعات قبلی با آلفای کرونباخ ۰/۹۰ گزارش شده است. نسخه فارسی این مقیاس در ایران نیز مورد استفاده قرار گرفته و پایایی آن را با آلفای کرونباخ ۰/۸۱ و قاسم‌زاده با آلفای کرونباخ ۰/۸۸ تأیید کرده‌اند. در این پژوهش، آلفای کرونباخ ابزار برابر با ۰/۷۶ به دست آمد.

یافته‌ها

جدول ۱. توزیع فراوانی متغیر مقطع تحصیلی در واحدهای پژوهش

درصد فراوانی	فراوانی	پایه هشتم	مقطع تحصیلی
۵۳/۳	۱۲۲	پایه نهم	
۴۶/۷	۱۰۷		

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود ۵۳/۳ درصد از افراد شرکت‌کننده در پژوهش پایه هشتم و ۴۶/۷ درصد پایه نهم بودند.

جدول ۲. نتایج آمار توصیفی متغیرهای تاکتیک‌های تعارض با پدر و مادر و اعتیاد به اینترنت

مؤلفه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
استدلال پدر	۲۲۹	۱۰/۴۷	۵/۹۲
پرخاشگری کلامی-روانی پدر	۲۲۹	۴/۳۱	۴/۸۲
پرخاشگری فیزیکی پدر	۲۲۹	۰/۷۰	۱/۷۰
استدلال مادر	۲۲۹	۱۲/۱۶	۵/۸۲
پرخاشگری کلامی-روانی مادر	۲۲۹	۴/۹۶	۵/۰۶
پرخاشگری فیزیکی مادر	۲۲۹	۱/۵۶	۲/۸۲
اعتیاد به اینترنت	۲۲۹	۳۱/۸۳	۲۱/۰۷

جدول ۳. آزمون کلموگروف-اسمیرنوف، چولگی و کشیدگی جهت ارزیابی نرمال بودن توزیع نمرات

مؤلفه‌ها	آماره آزمون	P-value	چولگی	کشیدگی
هیجان خواهی	۱/۸۷	۰/۰۰۲	۰/۵۱	۲/۱۶
استدلال پدر	۱/۲۷	۰/۰۷	۰/۱۰	-۰/۸۶
پرخاشگری کلامی-روانی پدر	۲/۸۱	۰/۰۰۱	۱/۲۷	۱/۳۱
پرخاشگری فیزیکی پدر	۶/۶۸	۰/۰۰۱	۳	۱۰/۰۸
استدلال مادر	۰/۸۴	۰/۴۷	-۰/۰۶	-۰/۶۴
پرخاشگری کلامی-روانی مادر	۲/۴۷	۰/۰۰۱	۱/۲۱	۱/۲۸
پرخاشگری فیزیکی مادر	۵/۱۹	۰/۰۰۱	۲/۲۱	۵/۲۳
اعتیاد به اینترنت	۱/۵۰	۰/۰۲	۰/۶۵	-۰/۳۳

همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف نشان می‌دهد که مقدار سطح معناداری محاسبه شده بیشتر خرده مقیاس‌ها به جز استدلال پدر و استدلال مادر از سطح معناداری ۰/۰۵ کم‌تر می‌باشد؛ پس می‌توان نتیجه گرفت که توزیع نمرات این مقیاس‌ها غیر نرمال می‌باشد. با توجه به بالا بودن حجم نمونه، سایر مفروضه‌های نرمالیتی مانند شاخص کشیدگی و چولگی چک گردید. در حالت کلی چنانچه چولگی و کشیدگی در بازه (۲ و -۲) باشد داده‌ها از توزیع نرمال برخوردارند؛ بنابراین می‌توان توزیع تمام مؤلفه‌ها پرخاشگری فیزیکی پدر و پرخاشگری فیزیکی مادر را نرمال فرض کرد. در مورد پرخاشگری‌ها چون تعداد محدودی از دانش‌آموزان به دفعات زیادی مورد خشونت توسط والدین قرار می‌گرفتند اما اکثریت بچه‌ها فاقد تجربه خشونت بودند، همه داده‌ها برای اصلاح کشیدگی حذف نشد تا اطلاعات در مورد خشونت والدین به‌طور کلی از بین نرود.

جدول ۴. نتایج بررسی پیش فرض عدم هم خطی بودن در متغیر وابسته اعتیاد به اینترنت

متغیرها		آماره هم خطی
		VIF
پرخاشگری کلامی-روانی مادر	۰/۸۴	۱/۱۸
هیجان خواهی	۰/۹۹	۱
پرخاشگری فیزیکی پدر	۰/۸۴	۱/۱۸

نتایج جدول ۴ نشان می دهد آماره ضریب تحمل (تولرنس) هر سه متغیر پرخاشگری کلامی-روانی مادر، هیجان خواهی و پرخاشگری فیزیکی پدر بیش از ۰/۱ و آماره عامل تورم واریانس (VIF) آن ها کمتر از ۶ می باشد، بنابراین پیش فرض عدم هم خطی بودن متغیرهای پیش بین رعایت شده است.

جدول ۵. ماتریس ضریب همبستگی پیرسون بین تاکتیک های تعارض با پدر و مادر با اعتیاد به اینترنت

مقیاس	اعتیاد به اینترنت
استدلال پدر	۰/۰۰۱
پرخاشگری کلامی-روانی پدر	۰/۳۳ ^{°°}
پرخاشگری فیزیکی پدر	۰/۲۷ ^{°°}
استدلال مادر	۰/۱۳ °
پرخاشگری کلامی-روانی مادر	۰/۳۸ ^{°°}
پرخاشگری فیزیکی مادر	۰/۳۲ ^{°°}

نتایج نشان می دهد که ضریب همبستگی مقیاس استدلال پدر با مقیاس اعتیاد به اینترنت برابر با ۰/۰۰۱ است. ضریب همبستگی مقیاس پرخاشگری کلامی-روانی پدر با مقیاس اعتیاد به اینترنت برابر با ۰/۳۳ است. ضریب همبستگی مقیاس پرخاشگری فیزیکی پدر با مقیاس اعتیاد به اینترنت برابر با ۰/۲۷ است. ضریب همبستگی مقیاس استدلال مادر با مقیاس اعتیاد به اینترنت برابر با ۰/۱۳ است. ضریب همبستگی مقیاس پرخاشگری کلامی-روانی مادر با مقیاس اعتیاد به اینترنت برابر با ۰/۳۸ است. ضریب همبستگی مقیاس پرخاشگری فیزیکی مادر با مقیاس اعتیاد به اینترنت برابر با ۰/۳۲ است.

جدول ۶. نتایج ضرایب رگرسیون بین متغیرهای هیجان خواهی و تاکتیک های تعارض با پدر و مادر با متغیر وابسته اعتیاد به اینترنت

مدل	ضرایب غیر استاندارد	ضرایب استاندارد
	مقدار B	خطای استاندارد
عدد ثابت	۲۳/۸۵	۱/۸۰
پرخاشگری کلامی-روانی مادر	۱/۶۰	۰/۲۵
عدد ثابت	۹/۴۶	۶/۲۱
پرخاشگری کلامی-روانی مادر	۱/۳۲	۰/۲۷
پرخاشگری فیزیکی پدر	۱/۷۸	۰/۸۰

همان طور که در جدول شماره مشاهده می شود نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه گام به گام حاکی از آن بود در گام اول متغیر پرخاشگری کلامی-روانی مادر دارای بیشترین قدرت پیش بینی معنادار برای متغیر وابسته اعتیاد به اینترنت می باشد.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، ضرایب بتای استاندارد متغیر پرخاشگری کلامی-روانی مادر ($\beta = 0.31$) و متغیر پرخاشگری فیزیکی پدر ($\beta = 0.14$) است که به ترتیب پیش‌بینی کننده اعتیاد به اینترنت هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش بررسی رابطه تعارض نوجوان و والد با میزان استفاده از اینترنت در دانش‌آموزان دختر دوره‌ی اول متوسطه می‌باشد. نتایج پژوهش نشان داد که تعارض نوجوان و والد با میزان استفاده از اینترنت در دانش‌آموزان دختر رابطه معنی‌داری وجود دارد که این نتایج با پژوهش‌های زیر همسو است: سیدان و رحمانی (۱۳۹۷) به بررسی اثربخشی آموزش مهارت حل مسئله بر تعارضات والد-نوجوان و اعتیاد به اینترنت نوجوانان دبیرستان‌های پسرانه شهرستان تربت‌حیدریه پرداختند. یافته‌ها حاکی از آن است که آموزش مهارت حل مسئله باعث کاهش تعارض والد-نوجوان در دانش‌آموزان دبیرستان می‌گردد. روح‌اللهی (۱۳۹۵) به تعیین رابطه تعارض والد فرزند با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان دختر پرداخت. نتایج نشان داد بین تعارض با پدر و ضریب همبستگی بین تعارض با مادر در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت مثبت و معنادار است. پژوهش‌ین، وو و هانگ و کو (۲۰۱۴) در پژوهش خود به رابطه اعتیاد به فضای مجازی با خشونت و سلامت روان‌شناختی با نقش میانجی تعارض والد - فرزندی پرداختند. نتایج نشان دادند که افراد مبتلا به اعتیاد به اینترنت هم در جهان واقعی و هم در جهان مجازی (اینترنت) خشونت بالا و سلامت روان‌شناختی پایین را دارا هستند و از لحاظ تعارض والد فرزندی در سطح بالایی قرار دارند. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت، یکی از دلایل میزان استفاده بالا از اینترنت، کاهش حمایت خانواده از کودکان و نوجوانان و به تعریفی دیگر تعارض میان والد-فرزند است. در رابطه با نوجوانان و جوانان، چگونگی استفاده از اینترنت یکی از دل‌مشغولی‌های عمده والدین محسوب می‌شود. پژوهش‌های قبلی نشان داده‌اند که اکثر والدین نگرش مثبتی نسبت به استفاده فرزندان‌شان از اینترنت دارند (جکسون، وان‌ای، بارباتسیس، بیوکا، ژائو و فیتزگرالد، ۲۰۰۳) و مزیت‌های متعددی را به استفاده از اینترنت نسبت می‌دهند (هووارد، رینی و جونز، ۲۰۰۱). در حقیقت حجم زیادی، از پژوهش‌های انجام شده، بر مزایای استفاده از اینترنت به‌عنوان یک منبع کمک‌آموزشی که موجب ارتقاء آموزشی و تحصیلی می‌شود، صحنه گذاشته‌اند. امروزه نوجوانان در محیطی رشد می‌کنند که استفاده از اینترنت به‌طور فزاینده‌ای به جنبه مهمی از زندگی آنان تبدیل شده است (وانگ، ویو و لائو، ۲۰۱۶). از جمله عوامل مؤثر در گرایش به اعتیاد به اینترنت و استفاده بیش‌ازحد از آن می‌توان به عوامل خانوادگی، فرهنگی، تعامل با همسالان (بیرد، ۲۰۱۱)، عدم توجه کافی به والدین به فرزندان و ناآگاهی نسبت به شیوه‌های ارتباطی (جعفری ندرآبادی، ۱۳۹۷)، اشاره کرد. در نتیجه شاید بتوان گفت نوجوانان بیش از بزرگسالان نسبت به استفاده از اینترنت آسیب‌پذیرترند (لیم، کیم، کیم، لی، ل و پارک، ۲۰۱۷). از این‌رو با توجه به این که دوره نوجوانی دوره مواجهه با انواع مختلف استرس‌ها است و والدین منبع اصلی حمایت نوجوانان در این دوره به شمار می‌روند. لذا درک نوجوانان توسط والدین و حمایت از آنان در کمک به غلبه بر چالش‌های این دوران بسیار مفید است (چان‌ای، ۲۰۱۷). همچنین می‌توان اذعان نمود یکی دیگر از عوامل مؤثر بر تعارض میان والد و نوجوان و استفاده بیش از اندازه از اینترنت مربوط به شرایط کنونی جامعه با توجه به شیوع کرونا و ویروس است. بدین‌صورت که با توجه به شرایط پیش‌آمده و حضور بیش‌ازحد خانواده در کنار هم و قرارگیری در شرایط اضطراب و استرس ناشی از این همه‌گیری، تعارضات بین اعضای خانواده نسبت به قبل از همه‌گیری بیشتر دیده می‌شود. لذا با توجه به این

شرایط و با توجه به پیامدهای روان‌شناختی ناشی از این ویروس، اغلب افراد اطلاعات و اخبار این ویروس را از اینترنت و شبکه‌های مجازی پیگیری می‌کنند و به سبب ماندن بیش‌ازحد در خانه و تعطیلی مشاغل و فضاهای تفریحی بیشتر اعضای خانواده اوقات خود را با اینترنت و فضای مجازی پر می‌کنند و همین امر مسبب اعتیاد و وابستگی آن‌ها را به اینترنت فراهم نموده و استفاده بیش‌ازحد از اینترنت نیز سبب تعارضات بین والدین و نوجوانان شده است. نتایج این پژوهش فقط محدود به منطقه جغرافیایی استان البرز ناحیه ۲ و مقطع اول متوسطه پایه هشتم و نهم بوده است بنابراین نتایج این پژوهش را فقط در این شرایط می‌توان معتبر دانست و استفاده نمود. از دیگر محدودیت‌های پژوهش عدم نظارت بر کار شرکت‌کنندگان به دلیل جمع‌آوری داده‌ها به صورت آنلاین بود. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، پژوهشگران در کنار بررسی تعارضات والدین و نوجوانان، ویژگی‌های شخصیتی آنان را نیز مورد بررسی قرار دهند.

منابع

- ایمانی، مهدی؛ شیرالی نیا، خدیجه (۱۳۹۴). نقش کارکرد و فرایند خانواده در اعتیاد به اینترنت نوجوانان، فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده، ۱۴(۳)، ۱۵-۲۱.
- جعفری ندرآبادی، معصومه (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین میزان وابستگی به فضای مجازی با کارکرد خانواده و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان. مجله جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۸، ۳۰-۴۵.
- حسین‌خانزاده، عباسعلی؛ طاهر، محبوبه؛ سیدنوری، سیده‌زهرا؛ یحیی‌زاده، آیدا؛ عیسی‌پور، مهدی (۱۳۹۷). رابطه شیوه تعامل والد-فرزند با میزان اعتیادپذیری و گرایش به جنس مخالف در دانشجویان. فصلنامه علمی اعتیادپژوهی، ۷(۲۸)، ۵۹-۷۴.
- خانجانی، زینب؛ اکبری، سعیده (۱۳۹۱). هیجان‌خواهی و وابستگی نوجوانان به اینترنت. فصلنامه آموزش و ارزشیابی، ۵(۲۰)، ۷۵-۶۳.
- خواجه احمدی، معصومه؛ پولادی، شهناز؛ بحرینی، مسعود (۱۳۹۵). طراحی و روان‌سنجی پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر موبایل. روان‌پرستاری، ۴(۴)، ۴۳-۵۱.
- رضایی، کتابون؛ سیدان، سید ابوالقاسم (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت با دشواری تنظیم هیجان و میزان اضطراب اجتماعی دانشجویان. پنجمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی.
- روح‌اللهی، زهرا و امیری مجد، مجتبی (۱۳۹۵). رابطه تعارض والد-فرزند با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان دختر. اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران، قم.
- سیدان، سید ابوالقاسم؛ رحمانی، علیرضا (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش حل مسئله بر تعارض والد-نوجوان و اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان نوجوان پسر. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۶۱(۱)، ۲۳۸-۲۴۶.
- شهرکی، مینا؛ اسماعیلی، علی (۱۳۹۶). تعارض‌های والد فرزندی در میان نوجوانان با و بدون وابستگی به تلفن همراه، روانشناسی معاصر، ۱۲، ۹۷۷-۹۸۰.
- مظاهری نژاد فرد، گلناز؛ ثابت، فریده (۱۳۹۶). پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت بر اساس هیجان‌خواهی، با میانجی‌گری سبک‌های دلبستگی، فصلنامه تمرینات روان‌شناختی، ۳، ۲۱-۱۰.

- مقصودی، سوده؛ تندولی، سمیرا (۱۳۹۴). اعتیاد اینترنتی و عوامل مؤثر بر آن در بین دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شهر کرمان، فصلنامه راهبردهای اجتماعی فرهنگی، ۱۱(۲)، ۱۸-۱۴.
- نوری نژاد، علی‌اکبر (۱۳۹۶). رابطه‌ی تنظیم هیجان با اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان. همایش ملی رویکردهای نوین آموزشی و پژوهشی در تعلیم و تربیت.
- Beard, K.W. (2011). Internet addiction: A handbook and Guide to evaluation and treatment. (Edited by: Young, K.S., Abreu, C.N.). John Wiley & Sons Inc.
- Byck, G.R., Swann, G., Schalet, B., Bolland, J., Mustanski, B. (2015). Sensation seeking predicting growth in adolescent. Problem behaviors. *Child Psychiatry & Human Development*, 46(3), 466-473.
- Cash, H., Rae, C.D., Steel, A., Winkler, A. (2012). Internet addiction: A brief summary of research and practice. *current psychiatry reviews*, 8(4), 292-298.
- Choi, D.W., Chun, S.Y., Lee, S.A., Han, K.T., Park, E.C. (2018). The association between parental depression and adolescent's Internet addiction South Korea. *Annals of General Psychiatry*, 17(15), 1-7.
- Chun Ee, A., Arshat, Z. (2017). Parent-Child Relationship and Depression among Adolescents in Selangor, Malaysia. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 6(10), 61-65.
- Hasmuajaj, E. (2016). Internet addiction and anxiety among students of university of Tirana. *European Journal of Education Studies*, 2(4), 1-12.
- Howard, P. E., Rainie, L., & Jones, S. T. E. V. E. "Days and nights on the Internet". *American Behavioral Scientist*, 45(3), 383-404.
- Jackson, L.A., Von Eye, A., Barbatsis, G., Biocca, F., Zhao, Y., Fitzgerald, H.E. (2003). Internet attitudes and internet use: some surprising findings from the Home Net Too project. *International Journal of Human Computer Studies*, 59, 355-382.
- Jung, J.H., Rhee, M.K. (2014). Exploration of Causal Model among Sensation Seeking, Impulsiveness, Internet addiction, and Negative Emotions: Moderating Effect of Self-regulation as a Character Strength. *The Korean Journal of Health Psychology*, 19(3), 747-767.
- Li, X., Newman, J., Li, D., Zhang, H. (2016). Temperament and adolescent problematic Internet use: The mediating role of deviant peer affiliation. *Computers in Human Behavior*, 60, 342-350.
- Lim, C.H., Kim, E.J., Kim, J.H., Lee, J.S., Lee, M.Y., Park, M.S. (2017). The correlation of depression with Internet use and body image in Korean adolescents. *Korean J Pediatr*, 60(1), 17-23.
- Lin, S.S., Tsai, C.C. (2002). Sensation seeking and internet dependence of Taiwan High School Adolescents. *computers in human Behavior*, 18(4), 411-426.
- Lu, W.H., Lee, K.H., Ko, C.H., Hsiao, R.C., Hu, H.F., Yen, C.F. (2017). Relationship between borderline personality symptoms and Internet addiction: The mediating effects of mental health problems. *Journal of Behavioral Addictions*, 6(3), 434-441.
- Mihajlov, M., Vejmelka, L. (2017). Internet Addiction: A Review of the First Twenty Years. *Psychiatria Danubina*, 29(3), 260-272.
- Munno, D., Cappellin, F., Saroldi, M., Bechon, E., Guglielmucci, F., Passera, R., Zullo, G. (2017). Internet Addiction Disorder: Personality characteristics and risk of pathological overuse in adolescents. *Psychiatry Research*, 248, 1-5.

- Munno, D., Cappellin, F., Saroldi, M., Bechon, E., Guglielmucci, F., Passera, R., Zullo, G. (2017). Internet addiction disorder: Personality characteristics and risk of pathological overuse in adolescents. *Psychiatry Research*, 248, 1-5.
- Noguti, W., Singh, L., Waller, L. (2019). Parent-adolescent relationship and adolescent internet addiction: A moderated mediation model. *Addictive Behaviors*, 84, 171-7.
- Osuch, M., Turner, S. (2017). Addiction to modern technology: what the science says. (2018/9/11). <https://www.elsevier.com/connect/addiction-to-modern-technology-what-the-science-says>.
- Poli, R. (2017). Internet addiction update: diagnostic criteria, assessment and prevalence. *Neuropsychiatry (London)*, 7(1), 04-08.
- Tang, C.S.K. (2018). Depression and Impulsivity Mediating the Relationship Between Social Anxiety and Internet Addiction. *International Journal of Psychology & Behavior Analysis*, 4(141), 1-6
- Thomas, A., Okamoto, S., Rebecca, K., Pagano, I. (2019). Parental support, Parental –adolescent Conflict, and substance use of Native Hawaiian and pacific Islander youth: Ethnic differences in stress-buffering and vulnerability effects. *Asian American journal of psychology*, 10(3), 218-226.
- Thomas, A., Okamoto, S., Rebecca, K., Pagano, I. (2019). Parental support, Parental –adolescent Conflict, and substance use of Native Hawaiian and pacific Islander youth: Ethnic differences in stress-buffering and vulnerability effects. *Asian American journal of psychology*, 10(3), 218-226.
- Wang, Y., Wu, A.M.S., Lau, J.T.F. (2016). The health belief model and number of peers with internet addiction as interrelated factors of internet addiction among secondary school student in Hong Kong. *BMC.Public Health*, 16 (272), 1-13.
- Yayan, E. H., Arikan, D., Saban, F., Gürarlan Baş, N., & Özel Özcan, Ö. (2017). Examination of the Correlation between Internet Addiction and Social Phobia in Adolescents. *Western Journal of Nursing Research*, 39(9), 1240-1254.
- Young, K.S. (1998). *Cought in the net*. New York. JohnWiley. Internet addiction: personality traits associated with its development. Paper presented at the annual meeting of the eastern psychological association.
- Yu, L., Shek, D.T. (2017). Testing Longitudinal Relationships between Internet Addiction and Well-Being in Hong Kong Adolescents: Cross-Lagged Analyses Based on three Waves of Data. *Child Indicators Resarch*, 11(5), 1545-1562.
- Zuckerman, M. (2007). The sensation seeking scale V (SSS-V): Still reliable and valid. *Personality and Individual Differences*. 43, 1303-1305.